

Visn. Lviv. Univ., Ser. Zhurn. 2021: 49; 142–150 • DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vjo.2021.49.11069>

УДК [070.4:82-92]:001.891.7"20"

ПОДОРОЖНЯ АНТРОПОЛОГІЯ У ЖУРНАЛІСТИЦІ: ІСТОРІЯ ТА ПРАКТИЧНІ МЕТОДИ

Олеся Яремчук

Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Генерала Чупринки, 49, 79044, Львів, Україна

e-mail: journft@lmu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-0626-0957>

У цій статті досліджено теоретичні основи та генезу подорожньої антропології, окреслено її базові принципи та висвітлено особливості взаємодії з суміжними науками. Ми з'ясували, як синтез фундаментальних у подорожній антропології дослідницьких підходів проявляється у журналістиці, відтак виокремили чотири практичні методи, які застосовують сучасні автори. Це комплексність, принцип відкритості, семіотичне обґрунтування теорії, рефлексивність.

Ключові слова: літературний репортаж, подорожня антропологія, практичні методи.

Постановка проблеми. Антропологія ХХ століття – розвинута практика сучасних подорожей – дедалі обережніше ставиться до локалізаційних стратегій у формуванні та репрезентації культур. Наприклад, американський антрополог Джеймс Кліффорд критикує дещо спрощені та некоректні нормативні стратегії, хоч і зазначає, що йдеться про ідеальний тип дисциплінарної подорожньої антропології середини ХХ століття. На його думку, локалізація немінуча, якщо потрібно пред'явити предметно інші способи життя. Якщо ми пишемо про «місцевих», то в чіх термінах? Хто визначає, де і коли спільнота прокреслює свої лінії та представляє об'єкти для культурного аналізу їхнього суспільства, традицій, ідентичності, – в просторовому сенсі та за допомогою конкретних просторових практик досліджень? З огляду на сучасну критику та дискусії про транзитність чи тривале перебування на місці задля дослідження певних культурних груп, у цій статті ми розглядаємо різні позиції у сучасній подорожній антропології, а також представляємо широкий спектр можливостей для опису інформації, здобутої внаслідок подорожі. Зокрема, йдеться про методи ефекту присутності, деталізації, принципи людиноцентричності, кінематографічності, простоти мови та глибокого дослідження теми.

У цій статті ми прагнемо дослідити, як подорожня антропологія, наука, що вивчає історію та природу людини, соціокультурний простір, суспільні зв'язки та структури методом зібрання інформації впродовж короткотривалих та довготривалих подорожей, застосовується у журналістиці та, відповідно, якими є її основні методологічні підходи та стратегії.

Метою цієї статті є дослідження теоретичних основ та генези подорожньої антропології, окреслення її базових принципів та висвітлення особливості взаємодії з суміжними науками. Визначальними завданнями статті є аналіз синтезу фундаментальних у подорожній антропології дослідницьких підходів та їхнє використання у журналістиці, виділення основних практичних методів.

Теоретичне підґрунтя. Одними з найбільш фундаментальних праць про подорожню антропологію є книги американської дослідниці Марі Луїз Пратт «Імперські очі: подорожнє письмо та транскультурність»¹ («Imperial Eyes: Travel Writing and Transculturation», 1992) та «Польове дослідження у загальних місцях» («Fieldwork in Common Places», 1986). У цих текстах Марі Луїз Пратт розглядає феномен європейських мандрівників та так зване «exploration writing», письмо, яке виникає внаслідок подорожей та дослідження суспільств різних країн.

Неможливо оминати увагою також роботи Джеймса Кліффорда «Дорога: подорож та переклад наприкінці ХХ століття»² («Routes: Travel and Translation in the Late Twentieth Century», 1997). Дослідник пише про те, як завдяки подорожі та «перекладу» інших культур можна витіснити стереотипи та розпізнати різні точки історії, підтримуючи малі ідентичності в умовах домінування та глобалізації.

Варто зазначити, що саме завдяки науковим роботам Марі Луїз Пратт та Джеймса Кліффорда подорожня антропологія формується як об'єкт дослідження багатьох молодших науковців, як-от: Патрік Голланд та Грахам Хагган («Tourists with Typewriters: Critical Reflections on Contemporary Travel Writing»³, 1998), Ян Борм («In-betweeners? On the travel book and ethnographies»⁴, 2000), Пітер Галм та Рассел МакДуггал («Writing, travel and empire in the margins of anthropology»⁵). Найактуальніші публікації на цю тематику належать вже згаданій Івоні Гргурінович («Anthropology and Travel: Practice and Text»⁶, 2012).

Також тему подорожньої антропології досліджували: Світлана Белорусова, Олександр Верлінський, Стів Кларк, Алекс Вотсон, Чарльз Ворсдік, Кейтлін Вандертоп, Венді Брейсвел. Останніми роками зацікавлення темою зростає, а найбільш відомі течії світового дослідження у подорожній антропології зібрали Юлія Кюн та Пол Сметхарст у книзі «Нові напрямки у вивченні подорожнього письма», що вийшла на 2015 року у «Palgrave Macmillian».

Методологічна основа дослідження. Використана в цій статті *соціально-філософська методологія*, зумовлена гетерогенністю подорожньої антропології, вимагає поєднання різних підходів. Відтак ми досліджуємо модель мандрівки як пізнання дійсності та її вплив на журналістику, застосовуючи такі теоретичні методи, як *ана-*

¹ Pratt, M. (1992), *Imperial Eyes: Studies in Travel Writing and Transculturation*, Routledge, London, 296 p.

² Clifford, J. (1991), *Routes: Travel and Translation In the Late Twentieth Century*, Harvard University Press, Cambridge, London, 408 p.

³ Huggan, G. (1988), *Tourists with Typewriters: Critical Reflections on Contemporary Travel Writing*, University of Michigan Press, Michigan, 261 p.

⁴ Borm, J. (2000), «In-betweeners? On the travel book and ethnographies», *Studies in travel writing*, №4, p. 68–105.

⁵ McDougall R. (2007), *Writing, Travel and Empire: Colonial Narratives of Other Cultures*, I.B.Tauris, New York, 248 p.

⁶ Grgurinović I. (2012), «Anthropology and Travel: Practice and Text», *Faculty of Humanities and Social Sciences Journal*, University of Zagreb, p. 45–60.

ліз, синтез та пояснення. Окрім того, ми провели двадцять глибинних інтерв'ю з провідними спеціалістами України, Польщі та Австрії на тему подорожньої антропології у літературному репортажі, аби отримати вичерпну інформацію.

Виклад основного матеріалу дослідження

Генеza

Попри те, що подорожню антропологію дослідники диференціюють як модерне відгалуження соціокультурної антропології, її генеza сягає ще XVIII століття, коли популярності набуло подорожнє письмо. «Початком цього типу нарації можна вважати 1735 рік», – пише Марі Луїз Пратт у своєму дослідженні «Імперські очі: подорож і транскультурність». Саме тоді відбулася надважлива подія у Європі – запуск першої міжнародної наукової експедиції, ініційованої багатьма товариствами, аби з'ясувати форму Землі. Ця подія, за словами Марі Луїз Пратт, «стала поштовхом до глибоких процесів переосмислення європейцями самих себе, а також їхнього співвідношення зі світом»⁷.

Для становлення нової візії європейців Марі Луїз Пратт вводить у науковий дискурс новий термін – «планетарна свідомість» («planetary consciousness»). На її думку, саме це усвідомлення себе у глобальному контексті є базовим елементом конструкту модерного євроцентризму та того потягу до гегемонії, який дотепер бентежить людей Заходу, продовжуючи бути їхньою другою натурою.

Дослідник Роберт Торнтон у своїй праці «Narrative Ethnography in Africa, 1850-1920: The Creation and Capture of an Appropriate Domain for Anthropology» натомість роздумує над антропологією, яка походить від подорожніх та місіонерських нотаток. Він вважає, що у 1850-1900 роках подорожнє письмо «захопили» теоретики й створили нову навчальну дисципліну антропологію.

Подорож та подорожнє письмо справді широко використовували автори у часи реалізму та модернізму, але у формуванні світових шкіл літературного репортажу XX століття воно відіграло ключову роль. Жанр «подорожі», який набув популярності у 20-х роках в Україні, був конститутивним інструментом для письма таких авторів, як Майк Йогансен, Микола Трублаїні чи Олександр Полторацький. В американській «новій журналістиці», польській школі «літератури факту», німецькому «літературному репортажі» подорожня антропологія стала базовою у використанні дослідницьких підходів для журналістського тексту.

У концептуалізації західної антропології велике значення відіграла робота польсько-англійського антрополога та соціолога Броніслава Каспера Малиновського, який проводив свої польові дослідження в Новій Гвінеї, на островах Тробріан, на Канарських островах та в Австралії. Під час подорожей та перебування в автентичному середовищі досліджуваних народів він писав свої праці. Науковець розглядав культуру як цілісне утворення, що складається з взаємопов'язаних елементів, і став засновником функціональної школи антропології. Саме розглядаючи конкретні елементи культури та виявляючи залежності між ними, можна вивчити більш за-

⁷ Pratt, M. (1992), *Imperial Eyes: Studies in Travel Writing and Transculturation*, Routledge, London, 296 p.

гальну картину, вважає науковець⁸. Саме після його досліджень на острові Тробріан антропологію та подорож починають невіддільно поєднувати.

Філософське підґрунтя

Якщо говорити саме про філософський аналіз явища подорожі, то його здійснює теологічний екзистенціаліст Габріель Марсель. У книзі «Homo viator»⁹ він формує антропомодель, що означає «людина мандруюча», але йдеться не лише про географічні мандри, а також про подорож та дорогу до самого себе. На думку цього філософа, шлях до істини пролягає через акти внутрішнього самопізнання, зокрема через формування своєрідної внутрішньої позиції. Людина – це паломник, погляд якої спрямований на безупинно мінливе відображення власного «Я». Завдяки цій динамічній течії внутрішнього життя, буття є не станом, а процесом вічного оновлення, неперервного народження. «Etre c'est etre en route», – пише Габріель Марсель. Бути – означає бути в дорозі.

Важливу роль у цьому контексті займає робота французького антрополога Клода Леві-Строса «Структурна антропологія», а також «Сумні тропіки», в якій автор розповідає про міста, сільські місцевості та природу Бразилії. Етнограф та антрополог досліджує племена бразильських індіанців (кадіувеу, бороро, намбіквара, тупі-кавахіб). Ці дослідження, які Клод Леві-Строс здійснив ще перед початком Другої світової війни, ми розглянемо у наступних розділах.

Згадане марселівське «Бути – означає бути в дорозі» взяли собі на озброєння чимало авторів, що для свого письма використовували форму літературного репортажу. Жанр, який завдяки синтезу журналістських підходів збору інформації та літературної форми викладу тексту слугує інструментом для висвітлення реальних подій та явищ, має різні модифікації у країнах, залежно від їхньої специфіки. Багатоманіття та різнопланові перспективи літературного репортажу стали об'єктом дослідження вже наприкінці ХХ століття. Далі ми розглянемо, як сучасні автори застосовують подорожню антропологію у своїх журналістських матеріалах.

Імплементация у журналістиці та практичні методи

Чудовим прикладом журналістського дослідження у контексті антропології є книжка тепер Нобелівської лауреатки Світлани Алексієвич «Час second-hand», у якій авторка досліджує радянську людину. «Комунізм мав божевільний план, – розповідає авторка у передмові до книги, – переробити «стару» людину, «ветхого Адама». І це здійснилося... може, лише це й здійснилося. За сімдесят з гаком років у лабораторії марксизму-ленінізму створили окремий людський тип – «homo sovieticus». Хтось вважає, що це трагічний персонаж, а хтось називає його «совком». Мені здається, я знаю цю людину, вона добре мені знайома, я з нею поруч, пліч-о-пліч, прожила чимало років. Вона – це я»¹⁰. Білоруська журналістка й письменниця впродовж тридцяти років вивчала радянську людину, її культуру, суспільство, в якому вона була створена і жила, вивчала також її соціальні установки і звичаї. Авторка застосувала комплексний практичний метод і через діалоги, глибокі інтерв'ю, спостереження у своїх репортажах вона показала зріз епохи, сучасний стан суспільства.

⁸ Malinowsky, B. (1944), *A Scientific Theory of Culture*, The University of North Carolina Press, North Carolina, 150 p.

⁹ Марсель, Г. (1999), *Homo viator*, перекл. Віктора Шовкуна, КМ Academia: Пульсари, Київ, 320 с.

¹⁰ Алексієвич, С. (2014), *Час second-hand*, Дух і літера, Чернівці, 456 с.

На думку Резніка Юрія, в антропології несвідомі структури й елементи культури інтегруються в «соціальне тіло» спільноти через комунікації, які локалізуються у символічно структурованому просторі життєвого світу, що охоплює рівень безпосередніх та неформальних контактів між людьми. Тому ще одна, не менш масштабна, основа предметного самовизначення соціокультурної та подорожньої антропології порушує питання дихотомії «системний світ – життєвий світ», яку використав Юрген Габермас. Він, як відомо, синтезував поняття та ідеї, що відносяться до двох різних наукових традицій (структурно-функціонального підходу та соціальної феноменології). «Системний світ» – це світ зовнішньої необхідності та доцільності соціуму, що ієрархічно організований, залежно від статусу, який той займає, рівня доходу та ін., і впорядкований нормами та установками. Поняття «життєвий світ» («Lebenswelt»), як пояснює Юрій Резнік, характеризує сферу суб'єктивно знакового досвіду людей, їхні безпосередні стосунки – міжособистісні та групові, що зумовлені і природними відмінностями, і психологічними особливостями. «На відміну від першого світу, він підпорядковується не нормативними вимогам доцільності та ефективності, а моральними законами взаєморозуміння та згоди. Відповідно, «системний» та «життєвий» світи соціуму відрізняються також двома різними способами соціальної регуляції – переважно нормативно-правовою або ціннісно-моральною»¹¹, – пояснює Резнік.

Отож у життєвому світі соціальної спільноти межі комунікації визначаються виключно специфічним та ціннісно зумовленим смислом чи тематичним змістом, а не нормативними приписами чи значеннями, як це відбувається у системно-формальному світі. Ці межі, як зазначає Ніклас Луман, «залежать від того, які теми можуть стати предметом спілкування»¹². З цього висновуємо, що автор, який послуговується інструментами соціокультурної та подорожньої антропології повинен встигати за плином часу, своєчасно досліджуючи проблеми спілкування всередині людських спільнот. Вивчення мікродинаміки культури дає змогу побачити процеси створення та розпаду різних соціокультурних об'єктів. В умовах постмодерного світу мікродинаміка змін у спільнотах характеризується такими рисами, як плюралізм життєвого світу, особистості та спільноти, різновекторні процеси соціокультурного життя, децентралізованість соціокультурного простору.

Зміни у суспільстві вивчає, наприклад, польська репортерка Катажина Квятковська-Москалевич у книжці «Вбити дракона. Українські революції». А саме – зміни в українському суспільстві під час і після Революції Гідності, або ж Євромайдану. Як зазначає літературна критикиня Ганна Улюра, цю книжку складають непрості людські історії, але за суттю вони не є біографіями. «Це історії саме громадян, – пише Ганна Улюра. – Тому і звучать десь так, як стародавні міфи про гнів богів – людина проти сили, яку вона не здатна ані повністю підкорити, ані чинити їй повноправний спротив, бо ж «навчилися послуху та смиренню в контакт з державними інституціями». Всі трагедії, які «Дракон» фіксує, є наслідком – це головне послання книжки. Не покаранням навіть, а цілком правомочним результатом того, як десять років поспіль

¹¹ Резнік, Ю. (1997), «Социальная антропология в системе комплексного познания человека», *Социологические исследования*, с. 100–111.

¹² Clifford, J. (1991), *Routes: Travel and Translation In the Late Twentieth Century*, Harvard University Press, Cambridge, London, 408 p.

кожна людина в цій державі відмовлялася від обов'язків бути громадянином»¹³. Врадівка, Оксана Макар, свавілля «сім'ї» Януковича, зажерливість суддів та олігархів, сепаратизм у Криму й на Донбасі, Майдан, захоплення Слов'янська, перші жертви й перші герої українсько-російської війни – Катажина Квятковська-Москалевич описує українське суспільство через історії людей, намагаючись глибоко дослідити зміну мікродинаміки соціуму й культури, імплементуючи *принцип відкритості*.

Сучасними авторами, які використовують подорожню антропологію у своїх літературних репортажах, можна також вважати Лідію Осталовську, Вітольда Шабловського, Войцеха Ягельського, Світлану Алексієвич, Осне Саєрстад, Карла-Маркуса Гауса. Серед українських авторів – це Олег Криштопа, Світлана Ославська, Павло Стех. Сформовані школи літературного репортажу базуються на певній тягlostі традиції: у німецькомовній традиції сформований у 20-х роках Йозефом Ротом нарративний корпус став суттєвим поштовхом для сучасних авторів, які застосовують *семіотичну обґрунтованість теорії*, тобто визнання фундаментальної ролі мови та інших семіотичних систем в конструюванні соціального життя.

Ще одним прикладом висвітлення життя сучасного суспільства через мову літературного репортажу є книжка польської репортерки Малгожати Реймер «Бухарест: пил і кров». «У художньому репортажі з Бухареста польська журналістка Малгожата Реймер змальовує життя румунської столиці від початку ХХ століття донині. – Пише культурологиня Світлана Ославська. – Її увагу привертають архітектура, сексуальна політика та репресії в епоху Ніколае Чавшеску, забобони і жарти мешканців румунської столиці та інші теми. У кожному тексті Реймер показує двоїстість і суперечності характеру румунів і життя в Бухаресті, що, звісно, є доволі суб'єктивним поглядом»¹⁴. Літературні репортажі такого типу допомагають краще зрозуміти сучасне суспільство наших сусідів. Румунія межує з Україною, однак чи ми знаємо чим живе країна і як мислять люди? У цих питаннях нам допомагає розібратися подорожня антропологія. Малгожата Реймер застосовує практичний метод *рефлексивності*, прагнучи до більш повного відображення соціальних процесів з урахуванням позиції і суб'єктів дослідження.

Результати і перспективи подальших досліджень обговорення. Спираючись на проаналізовані тексти сучасних літературних репортажів, ми можемо акцентувати на наступних теоретичних та методологічних основах подорожньої антропології у ХХІ столітті, які адаптуємо до українських реалій, і які майбутні автори можуть використати у своїх дослідженнях та літературних репортажах:

1. Комплексність – чим складнішу організацію має певна спільнота, тим різноманітніші знання і прийоми потрібні для її вивчення, при цьому антропологія прагне утримувати форму спільноти, що об'єднує різноманітні прояви її життя.

2. Принцип відкритості – тобто визнання нескінченної інтерпретації, коли жоден висновок та визначення не може стати істиною в останній інстанції. Завдання журналіста полягає у тому, аби представити набір поглядів про соціальну реаль-

¹³ Улюра, Г. (2017), «Убити дракона: свідчення городян Вільного міста», *День*, 9 березня, URL: <https://day.kyiv.ua/uk/blog/suspilstvo/ubyty-drakona-svidchennya-gorodyan-vilnogo-mista> (останній перегляд 16 листопада 2020).

¹⁴ Ославська, С. (2015), «Малгожата Реймер. Бухарест: пил і кров», *Критика*, 1 липня. URL: <https://krytyka.com/ua/reviews/bukharest-pyl-i-krov> (останній перегляд 16 листопада 2020).

ність, що відображає її складність та багатоманітність, і в такий спосіб сприяє глибшому її розумінню.

3. Семіотична (лінгвістична) обґрунтованість теорії – визнання фундаментальної ролі мови та інших семіотичних систем в конструюванні соціального життя, першочергове значення надається вивченню символічних та лінгвістичних структур соціальної взаємодії, за допомогою яких його учасники інтерпретують один одного.

4. Рефлексивність – прагнення до більш повного відображення соціальних процесів з урахуванням позиції і суб'єктів дослідження, і самого дослідника. Вибір власної позиції дослідник має здійснювати рефлексивно, тобто з розумінням відносності прийнятої інтерпретації та з урахуванням можливостей самих учасників взаємодії.

Висновки. Позиція вже згаданого Джеймса Кліффорда, який пише про локалізацію у подорожній антропології й ототожнює сучасних дослідників з розгубленими мандрівниками, суголосна з думкою Клода Леві-Строса, який акцентує на підході *транзитності*, а не тривалого перебування, тобто підході швидкоплинному й довільному. Коли ми бачимо, які методи застосовують сучасні автори, названі також «культурними обсерваторами», можемо повернутися до локалізуючої стратегії, тобто до центрування культури довкола певного місця, села чи іншого просторового об'єкта. Йдеться не лише про учасників-спостерігачів і про обмежене у часі і просторі робоче місце, а й про більш широке поняття польової роботи. Деякі дисциплінарні практики плутаються з складними, інтерактивними культурними кон'юнктурами сучасності, що веде нас до думки про лабораторію контрольованих спостережень. Так, дисциплінарні підходи з часів Маліновського змінюються. Спираючись на досвід польової роботи Світлани Алексієвич, Катажини Квятковської-Москалевич чи Малгожати Реймер, можемо виснувати, що у сучасній журналістиці, де застосовуються інструменти подорожньої антропології, визначальними є практичні методи комплексності, рефлексивності, принципи відкритості та семіотичної обґрунтованості. Їх автори імплементують і за стійкої локалізації, і за превалюючої транзитності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Алексієвич, С. (2014), *Час second-hand*, Дух і літера, Чернівці, 456 с.
2. Резник, Ю. (1997), «Социальная антропология в системе комплексного познания человека», *Социологические исследования*, с. 100–111.
3. Марсель, Г. (1999), *Ното viator*, перекл. Віктора Шовкуна, КМ Academia: Пульсари, Київ, 320 с.
4. Ославська, С. (2015), «Малгожата Реймер. Бухарест: пил і кров», *Критика*, 1 липня. URL: <https://krytyka.com/ua/reviews/bukharest-pyl-i-krov> (останній перегляд 16 листопада 2020).
5. Улюра, Г. (2017), «Убити дракона: свідчення городян Вільного міста», *День*, 9 березня. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/blog/suspilstvo/ubyty-drakona-svidchennya-gorodyan-vilnogo-mista> (останній перегляд 16 листопада 2020).
6. Worm, J. (2000), «In-betweeners? On the travel book and ethnographies», *Studies in travel writing*, №4, p. 68–105.

7. Clifford, J. (1991), *Routes: Travel and Translation In the Late Twentieth Century*, Harvard University Press, Cambridge, London, 408 p.
8. Grgurinović, I. (2012), «Anthropology and Travel: Practice and Text», *Faculty of Humanities and Social Sciences Journal*, University of Zagreb, p. 45–60.
9. Huggan, G. (1988), *Tourists with Typewriters: Critical Reflections on Contemporary Travel Writing*, University of Michigan Press, Michigan, 261 c.
10. Malinowsky, B. (1944), *A Scientific Theory of Culture*, The University of North Carolina Press, North Carolina, 150 p.
11. McDougall, R. (2007), *Writing, Travel and Empire: Colonial Narratives of Other Cultures*, I.B.Tauris, New York, 248 p.
12. Pratt, M. (1992), *Imperial Eyes: Studies in Travel Writing and Transculturation*, Routledge, London, 296 p.

REFERENCES

1. Alexievich, S. (2014), *Secondhand Time*, Dukh i Litera, Czernivtzi, 456 p.
2. Reznik, Y. (1997), «Social anthropology in the system of complex human cognition», *Sociological research*, pp. 100-111.
3. Marsel, G. (1999), *Homo viator, translation of Viktor Shovkun*, KM Academia: Pulsary, Kyiv, 320 p.
4. Oslavska, S. (2015), «Malgozhata Reimer. Bucharest: dust and blood», *Кривука*, 1 July. URL: <https://krytyka.com/ua/reviews/bukharest-pyl-i-krov> (accessed 16 November 2020).
5. Uliura, H. (2017), «Kill the dragon: testimony of the citizens of the Free City», *Den*, 9 March, URL: <https://day.kyiv.ua/uk/blog/suspilstvo/ubyty-drakona-svidchennya-gorodyan-vilnogo-mista> (accessed 16 November 2020).
6. Borm, J. (2000), «In-betweeners? On the travel book and ethnographies», *Studies in travel writing*, №4, p. 68–105.
7. Clifford, J. (1991), *Routes: Travel and Translation In the Late Twentieth Century*, Harvard University Press, Cambridge, London, 408 p.
8. Grgurinović, I. (2012), «Anthropology and Travel: Practice and Text», *Faculty of Humanities and Social Sciences Journal*, University of Zagreb, p. 45–60.
9. Huggan, G. (1988), *Tourists with Typewriters: Critical Reflections on Contemporary Travel Writing*, University of Michigan Press, Michigan, 261 p.
10. Malinowsky, B. (1944), *A Scientific Theory of Culture*, The University of North Carolina Press, North Carolina, 150 p.
11. McDougall, R. (2007), *Writing, Travel and Empire: Colonial Narratives of Other Cultures*, I.B.Tauris, New York, 248 p.
12. Pratt, M. (1992), *Imperial Eyes: Studies in Travel Writing and Transculturation*, Routledge, London, 296 p.

TRAVEL ANTHROPOLOGY IN JOURNALISM: HISTORY AND PRACTICAL METHODS

Olesya Yaremchuk

*Ivan Franko National University of Lviv,
Generala Chupryny Str. 49, 79044, Lviv, Ukraine*

e-mail: journft@lnu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-0626-0957>

Our study's main object is travel anthropology, the branch of science that studies the history and nature of man, socio-cultural space, social relations, and structures by gathering information during short and long journeys. The publication aims to research the theoretical foundations and genesis of travel anthropology, outline its fundamental principles, and highlight interaction with related sciences. The article's defining objectives are the analysis of the synthesis of fundamental research approaches in travel anthropology and their implementation in journalism. When we analyze what methods are used by modern authors, also called «cultural observers», we can return to the localization strategy, namely the centering of the culture around a particular place, village, or another spatial object. It is about the participants-observers and how the workplace is limited in space and time and the broader concept of fieldwork. Some disciplinary practices are confused with today's complex, interactive cultural conjunctures, leading us to think of a laboratory of controlled observations. Indeed, disciplinary approaches have changed since Malinowski's time. Based on the experience of fieldwork of Svitlana Aleksievich, Katarzyna Kwiatkowska-Moskalewicz, or Malgorzata Reimer, we can conclude that in modern journalism, where the tools of travel anthropology are used, the practical methods of complexity, reflexivity, principles of openness, and semiotics are decisive. Their authors implement both for stable localization and for a prevailing transition.

Key words: literary reportage, travel anthropology, practical methods.